

**Archeologisch booronderzoek
Winschoterweg 11 te
Groningen (GN)**

Infra

Milieu

Archeologie

Geo-ICT & Geo-Info

**Archeologisch booronderzoek
Winschoterweg 11 te Groningen
(GN)**

opdrachtgever
datum
projectleider
projectnummer
status
ISSN-nummer
MUG-publicatie

Rho adviseurs voor leefruimte
14 april 2014
mevrouw E. Schrijer
93114314
concept
1875-5313
2014-27

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized, cursive 'S' shape with a horizontal line extending to the right at the top.

MUG-projectnummer	93114314
Opdrachtgever	Rho adviseurs voor leefruimte
MUG-publicatie	2014-27
Bevoegde overheid	Gemeente Groningen
Beheer en plaats documentatie	MUG Ingenieursbureau b.v.
Onderzoekmeldingsnummer	60794
Tekst	de heer A.R. Wieringa
Afbeeldingen	de heer A. Huygen en de heer A.R. Wieringa
Redactie	mevrouw M. Lammerts
Status	concept
Autorisatie	mevrouw E. Schrijer
Uitgegeven door	MUG Ingenieursbureau b.v. Postbus 136 9350 AC Leek
Datum	14 april 2014
ISSN	1875-5313

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	1
1 Inleiding	2
1.1 Algemeen	2
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied	2
1.3 Bekende archeologische gegevens	3
1.4 Doel van het verkennend inventariserend booronderzoek	5
1.5 Werkwijze verkennend inventariserend booronderzoek	5
2 Resultaten	6
3 Conclusie en aanbeveling	7
3.1 Conclusie	7
3.2 Aanbeveling	7
Literatuurlijst	8

BIJLAGEN

Bijlage 1	Boorstaten
Bijlage 2	Boorpuntenkaart

Samenvatting

De aanleiding tot het hier beschreven archeologisch inventariserend veldonderzoek zijn de bouwplannen voor de uitbreiding van agrarisch bedrijf De Wildt aan Winschoterweg 11 te Groningen. Omdat deze plannen met bodemversturende ingrepen gepaard gaan, is er een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. Rho adviseurs voor leefruimte heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling archeologie, opdracht gegeven het archeologische inventariserende booronderzoek uit te voeren.

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden op 17 maart 2014 en is uitgevoerd door de heer A.R. Wieringa conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3.

Uit de boringen blijkt dat de bouwvoor bestaat uit zwak tot matig siltige grijsbruine klei. Deze bouwvoor gaat scherp over in een zwak tot matig siltige en matig tot sterk roestige klei met een dikte tussen de 5 en 30 cm. Deze klei gaat over in een donker- tot zwartgekleurd zwak siltig kleilaagje van enkele centimeters dik. Het betreft hier een vegetatieniveau. In boring 1 is dit vegetatieniveau het meest uitgesproken aanwezig. In de overige boringen is deze laag minder ontwikkeld en lijkt dit niveau wat gelaagder van aard. In de boringen 2 t/m 6 is er onder deze laag sprake van geulvullingen. De geulvullingen tekenen zich af als een zeer gelaagd pakket met daarin zeer dunne tot enkele centimeters dikke bandjes van slappe klei, silt en humus. Deze lagen reiken tot minimaal 3 m onder het maaiveld.

Het booronderzoek aan Winschoterweg 11 heeft aangetoond dat er binnen het gebied sprake is van een intacte natuurlijke bodemopbouw met daarin een stroommeander en bijbehorende oeverwal van de Hunze. In deze bodem heeft zich een natuurlijke vegetatielaag gevormd die in de eerste eeuwen voor en rond de jaartelling geschikt was voor bewoning. De aanwezigheid van het vegetatieniveau is een indirecte archeologische indicator. Een vegetatieniveau ontstaat onder droge omstandigheden binnen het landschap. Dergelijke locaties waren in de regel geschikt voor bewoning. In het hier aangeboorde vegetatieniveau werden in de boringen echter geen directe archeologische indicatoren gevonden, zoals: aardewerk, houtskool, botfragmenten of sporen van landbewerking.

Omdat directe archeologische indicatoren ontbreken, adviseren wij voor deze locatie geen verder archeologisch onderzoek te verrichten en de locatie vrij te geven voor de geplande uitbreiding van het boerenbedrijf.

Het bovengenoemde betreft een aanbeveling. De resultaten en de aanbeveling dienen getoetst en onderschreven te worden door de bevoegde overheid, gemeente Groningen, in de vorm van een selectiebesluit.

Bij het afgeven van een omgevingsvergunning dient te allen tijde de wettelijke meldingsplicht (ex artikel 53 Monumentenwet 1988) kenbaar te worden gemaakt om het documenteren van toevalsvondsten te garanderen: *“Degene die anders dan bij het doen van opgravingen een zaak vindt waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een monument is (in roerende of onroerende zin), meldt die zaak zo spoedig mogelijk bij onze minister”*. Deze aangifte dient te gebeuren bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort. Tevens is het raadzaam de stadsarcheoloog van gemeente Groningen (de heer G. Kortekaas en mevrouw F. Veenman) hiervan in kennis te stellen.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

De aanleiding tot het hier beschreven archeologisch inventariserend veldonderzoek zijn de bouwplannen voor uitbreiding van agrarisch bedrijf De Wildt aan Winschoterweg 11 te Groningen. Omdat deze plannen met bodemversturende ingrepen gepaard gaan, is er een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. Rho adviseurs voor leefruimte heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling archeologie, opdracht gegeven het inventariserende onderzoek uit te voeren. Het archeologisch booronderzoek is op 17 maart 2014 uitgevoerd door de heer A.R. Wieringa conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3.

Tabel 1.1 Overzicht van de objectgegevens

Objectgegevens	
Provincie	Groningen
Gemeente	Groningen
Plaats	Groningen
Toponiem	Winschoterweg 11
Kaartblad	7B
Coördinaten	238.761 / 579.189 Z 238.869 / 579.296 O 238.796 / 579.357 N 238.692 / 579.254 W
Grondsoort	Klei
Geomorfologie	Geul- en oeverafzettingen van de Hunze

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt aan Winschoterweg 11 te Groningen en is in gebruik als erf en weiland (zie de afbeeldingen 1 en 2). Over het midden van het gebied ligt een betonnen pad. De oppervlakte van het onderzoeksgebied bedraagt circa 1 ha.

Afbeelding 1. Overzichtsfoto van het weiland binnen het onderzoeksgebied, genomen richting het noorden-noordoosten

Afbeelding 2. Topografische kaart met de globale ligging van het onderzoeksgebied (binnen de rode cirkel) (bron: Topografische Dienst Nederland)

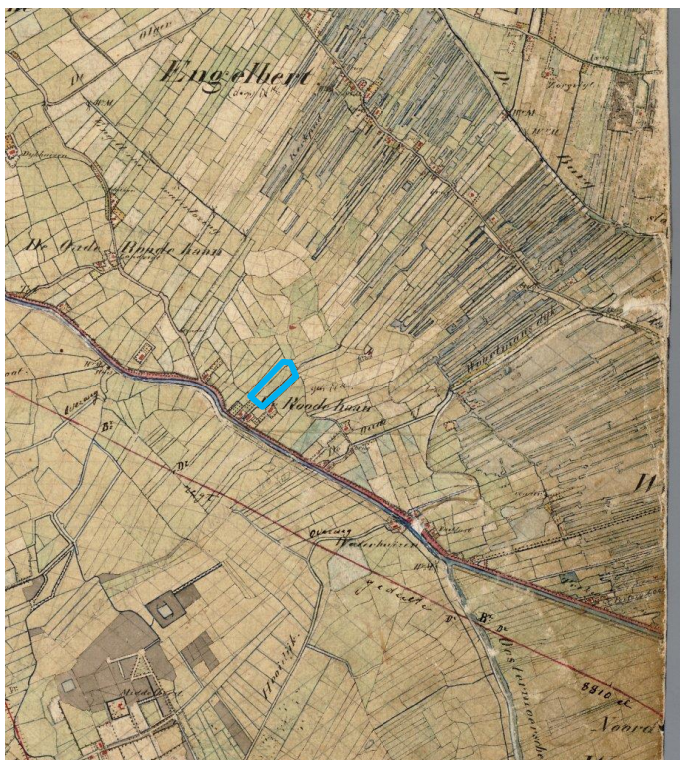
1.3 Bekende archeologische gegevens

De bekende archeologische gegevens zijn gebaseerd op de cultuurhistorische en archeologische verwachtingskaart van gemeente Groningen¹. Het perceel Winschoterweg 11 ligt in het deelgebied Winschoterweg/Waterhuizen binnen het bestemmingsplan, ten zuidoosten van de stad Groningen. De natuurlijke ontstaansvorm van dit deel van het buitengebied van Groningen is in de geomorfologie, zijnde het stroomdal van de Hunze, tamelijk gaaf bewaard gebleven. Hiervan zijn in het landschap nog duidelijke invloeden te herkennen, zoals de aanwezigheid van stroomruggen en oude stroommeanders. Door invloed van de zee en de rivier de Hunze op het landschap komen er verschillende grondsoorten voor in de vorm van door water afgezette klei- en zandpakketten. De geomorfologische kaart geeft voor het plangebied aan dat er een vlakte van getij-afzettingen ligt (code: 1M35) waarin kwelderwallen voorkomen (code: 3K31). Op de bodemkaart is te zien dat de bodem ter plaatse uit knippige poldervaaggronden bestaat. In de oostelijke delen van het gebied Winschoterweg/Waterhuizen is de grond lager gelegen, waardoor de bodem er een meer moerig en venig karakter heeft. Hier heeft veenontginning vanuit oostelijke richting plaatsgevonden. Ten westen van de vroegere Hunze (nu ten oosten van het Winschoterdiep) is sprake van onregelmatige blokverkaveling, kenmerkend voor een stroomdalgebied. De loop van de Hunze is goed te herkennen. Ten oosten van deze zone alsmede tussen de spoorlijn en het Winschoterdiep is er sprake van strokenverkaveling. Het perceel Winschoterweg 11 behoort tot deze verkavelde stroken (zie afbeelding 3).

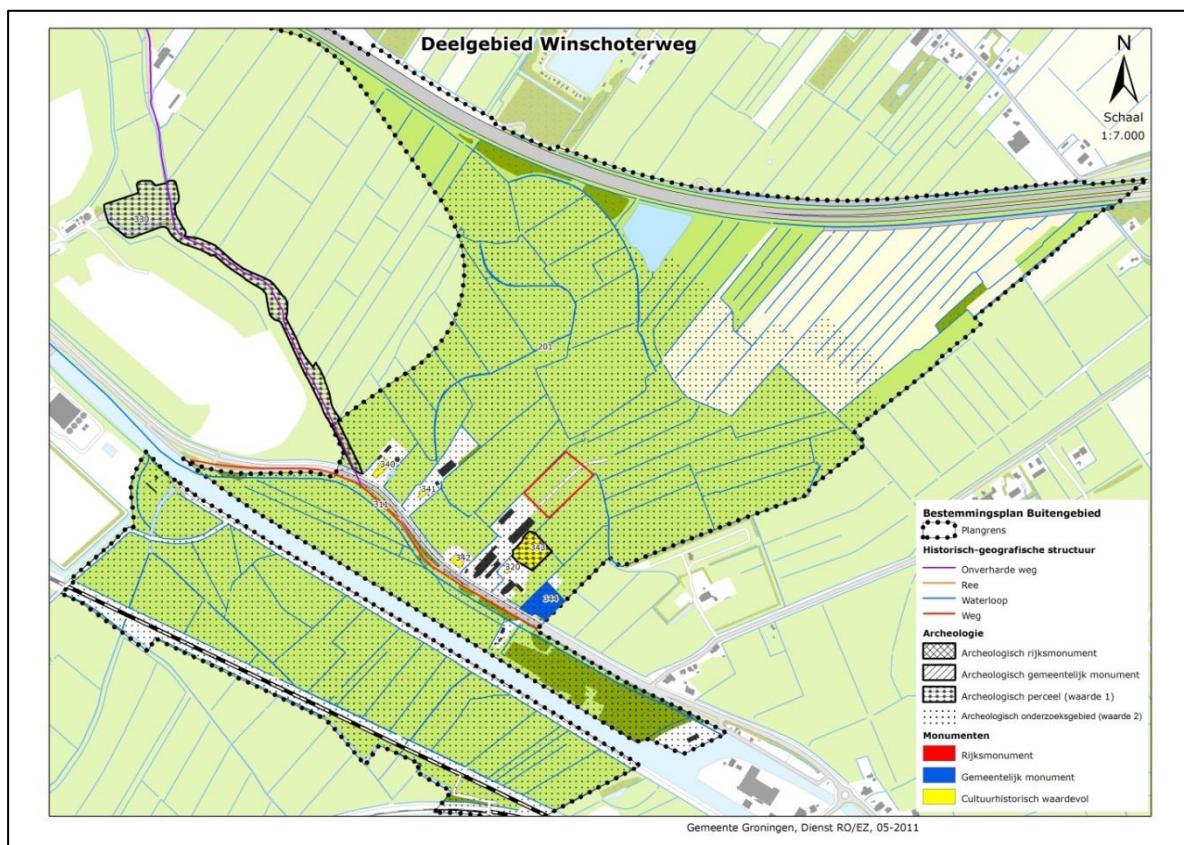
Het plangebied Winschoterweg 11 ligt op een van de oude oevers van de Hunze. De rivier heeft zich in het verleden een aantal malen verlegd en in de ondergrond zijn delen van de oeverwallen en geulen bewaard gebleven. Aan het gebied is in het bestemmingsplan de waarde 'buitengebied een hoge verwachtingswaarde' toegekend op basis van de aanwezigheid van die oeverwallen. Deze waarde is vertaald als 'archeologische waarde 2' op de plankaart en de cultuurhistorische kaart die hoort bij het bestemmingsplan (zie afbeelding 4). Deze dubbelbestemming houdt in dat er voor ingrepen met een omvang groter dan 200 m² een archeologisch onderzoek vereist is om de eventuele archeologische waarden ter plaatse in kaart te brengen.

¹ <http://fleximap.groningen.nl/gnmaps/monumenten/>

Om dit te bewerkstelligen, is er een booronderzoek uitgevoerd op de nog onbebouwde delen van het terrein waarbij de opbouw van de natuurlijke ondergrond en de intactheid van deze ondergrond onderzocht is. Op basis van de gegenereerde gegevens is de archeologische verwachting van het gebied getoetst.

Afbeelding 3. Historische kaart uit 1853 met in het blauwe kader de ligging van het onderzoeksgebied. De blokkenverkaveling is links van het plangebied te zien. Het plangebied zelf kent een strokenverkaveling (bron: watwaswaar.nl)

Afbeelding 4. Cultuurhistorische en archeologische verwachtingskaart deelgebied Winschoterweg/ Waterhuizen. Het onderzoeksgebied ligt binnen het rode kader
(bron: Dienst RO/EZ van gemeente Groningen)

1.4 Doel van het verkennend inventariserend booronderzoek

Het doel van het booronderzoek is het nader vaststellen en toetsen van de archeologische waarde van het onderzoeksgebied. Hiertoe wordt de opbouw van de natuurlijke ondergrond en de intactheid van de bodem in kaart gebracht. Daarnaast wordt gekeken naar het voorkomen van archeologische indicatoren.

1.5 Werkwijze verkennend inventariserend booronderzoek

Om een juiste indruk van de opbouw van de natuurlijke ondergrond en de intactheid van de bodem te verkrijgen, zijn verspreid over het terrein zes boringen gezet. De boringen zijn in raaien gezet, waarbij de afstand tussen de boringen circa 40 m bedraagt en de afstand tussen de raaien circa 25 m. In de naast elkaar liggende raaien verspringen de boorpunten, zodat er een ideale verdeling van de boorpunten over het terrein ontstaat (zie bijlage 2). Voor het boren is er gebruikgemaakt van een verlengbare edelmanboor met een diameter van 7 cm en een guts met een diameter van 3 cm. De boringen zijn tot 3 m diepte gezet.

De boorkernen zijn uitgelegd, waarbij de verschillende bodemlagen nauwkeurig zijn beschreven en opgemeten. Bij een gutsboring is de boorkern opengesneden, waarna de bodemlagen zijn beschreven. De boorsedimenten zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, die gebaseerd is op NEN 5104. Tijdens het verkennend booronderzoek is, aan de hand van het verbrokkelen en versnijden van de boorkernen, gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals: aardewerkscherven, vuursteen, bot, houtskool, fosfaat, verbrand leem en natuursteen. De boorpunten zijn met behulp van een meetlint ingemeten. Naast het boren is er een oppervlaktekartering uitgevoerd, waarbij ontsluitingen, zoals slootkanten en molshopen, geïnspecteerd zijn op het voorkomen van archeologische resten.

2 Resultaten

De boorbeschrijvingen zijn weergegeven in bijlage 1 en de boorpuntenkaart is opgenomen als bijlage 2. Uit de boringen blijkt dat de bouwvoor bestaat uit zwak tot matig siltige grijsbruine klei. Deze bouwvoor gaat scherp over in zwak tot matig siltige en matig tot sterk roestige klei met een dikte tussen de 5 en 30 cm. Deze klei gaat over in een donker- tot zwartgekleurd zwak siltig kleilaagje van enkele centimeters dik. Dit laagje betreft een vegetatieniveau. In boring 1 is dit vegetatieniveau het meest uitgesproken. In de overige boringen is deze laag minder ontwikkeld en lijkt dit niveau wat gelaagder. Onder dit vegetatieniveau is sprake van een laag grijze tot bruine ietwat humeuze en veelal sterk roestige klei waarin sprake lijkt te zijn van bodemvorming. In de boringen 2 t/m 6 is onder deze lagen sprake van geulvullingen: een zeer gelaagd pakket met daarin zeer dunne tot enkele centimeters dikke bandjes van slappe klei, silt en humus. Deze lagen reiken tot minimaal 3 m onder het maaiveld. In de boringen 1 en 6 is sprake van zwak gelaagde en roestige klei en hier komt in de diepere ondergrond een laag voor met gerijpt (korrelig) aandoende klei met schelpen. In deze boringen lijkt sprake te zijn van afzettingen aan de rand van een geul.

In de boringen is sprake van een geul met daarnaast oeverafzettingen. Dit komt overeen met de landschappelijke kenmerken in het perceel direct ten noorden van de onderzoekslocatie. Hierin is duidelijk een komvormige laagte zichtbaar, waarschijnlijk het restant van dezelfde geul (zie afbeelding 5).

Afbeelding 5. Komvormige laagte binnen het perceel ten noorden van de onderzoekslocatie

3 Conclusie en aanbeveling

3.1 Conclusie

Uit het booronderzoek is gebleken dat de natuurlijke bodemopbouw in het onderzoeksgebied intact is. Er is sprake van een natuurlijke geul met ten zuiden daarvan een oeverwal. Deze geul betreft een oudtijds verlande stroommeander van de Hunze. In het verlandingsproces is een wat humeuze kleilaag ontstaan op de geulafzettingen. Daarop heeft zich, vlak onder de huidige bouwvoor, een zwart kleilaagje gevormd. Deze laag betreft een vegetatieniveau. Deze laag is ontstaan in een periode dat de zee sterk verminderde invloed op het achterland had, waardoor een droge en waarschijnlijk bewoonbare situatie ontstond waarin ook vegetatie kon groeien. In boring 1 is dit vegetatieniveau het sterkst ontwikkeld. Hier is het vegetatieniveau gevormd op of nabij een oeverwal. Naar het midden van het stroomdal is dit vegetatieniveau gelaagd. Deze gelaagdheid wijst op incidentele overstroming van dit deel van het gebied. Op basis van de resultaten van eerdere onderzoeken in de omgeving zal dit vegetatieniveau bewoonbaar of bruikbaar zijn geweest in de eerste eeuwen voor en rond het begin van de jaartelling. De aanwezigheid van het vegetatieniveau is een indirecte aanwijzing voor de kans op het aantreffen van archeologische resten. Sterk ontwikkelde vegetatieniveaus ontstaan alleen in droge omstandigheden. Deze droge landschappen waren geschikt om te wonen en mensen hadden een voorkeur voor deze locaties. In de boringen zijn echter geen directe archeologische indicatoren, zoals aardewerk, houtskool, botfragmenten of sporen van landbewerking, gevonden. Er is daarom geen reden om aan te nemen dat de mensen in het verleden daadwerkelijk gebruik hebben gemaakt van deze geschikte locatie.

3.2 Aanbeveling

Het booronderzoek aan Winschoterweg 11 heeft aangetoond dat er binnen het gebied sprake is van een intacte natuurlijke bodemopbouw met daarin een stroommeander en bijbehorende oeverwal van de Hunze. In deze bodem heeft zich een natuurlijke vegetatielaag gevormd die zich leende voor bewoning in de eerste eeuwen voor en rond de jaartelling.

Omdat directe archeologische indicatoren voor de daadwerkelijke aanwezigheid van mensen ontbreken, bevelen wij voor de onderzoekslocatie geen verder archeologisch onderzoek aan.

Het bovengenoemde advies betreft een aanbeveling. De resultaten en de aanbeveling dienen getoetst en onderschreven te worden door de bevoegde overheid, gemeente Groningen, in de vorm van een selectiebesluit.

Literatuurlijst

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland; de hogere niveaus*. Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Assen.

Bosch, J.H.A., 2005. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode*, versie 5.2. Utrecht, TNO-rapport NITG 05-043-A.

Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0. Amersfoort.

Archis2: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: <http://archis2.archis.nl/archisii/html/>

Actueel Hoogtebestand Nederland: <http://ahn.geodan.nl/ahn/>

CultuurHistorische Waardenkaart Groningen: <http://fleximap.groningen.nl/gnmaps/monumenten/>

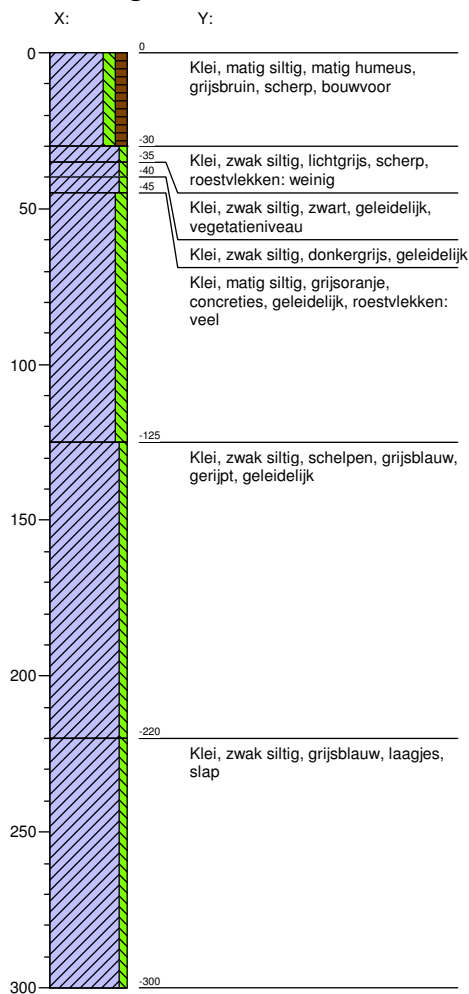
Historische kaarten en kadastrale minuut: <http://www.watwaswaar.nl>

Luchtfoto: <https://www.google.nl/maps/>

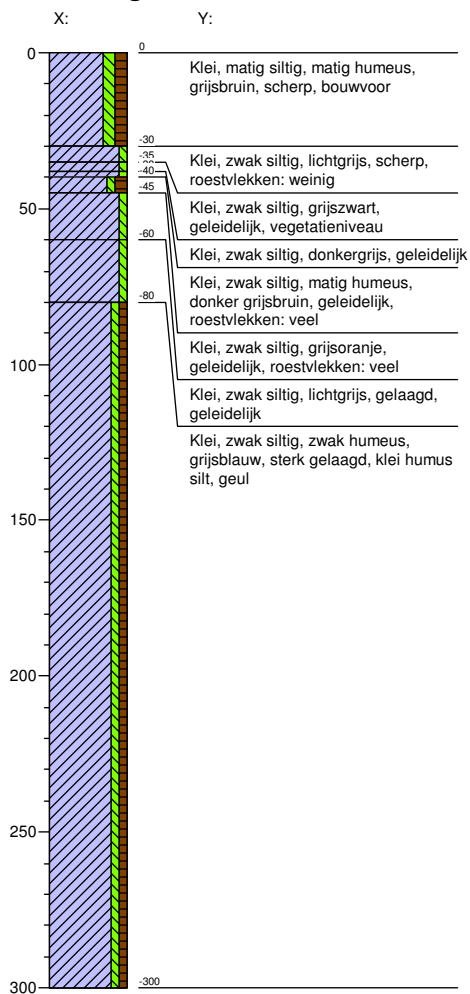
Topografische Dienst Nederland

Bijlage 1 Boorstaten

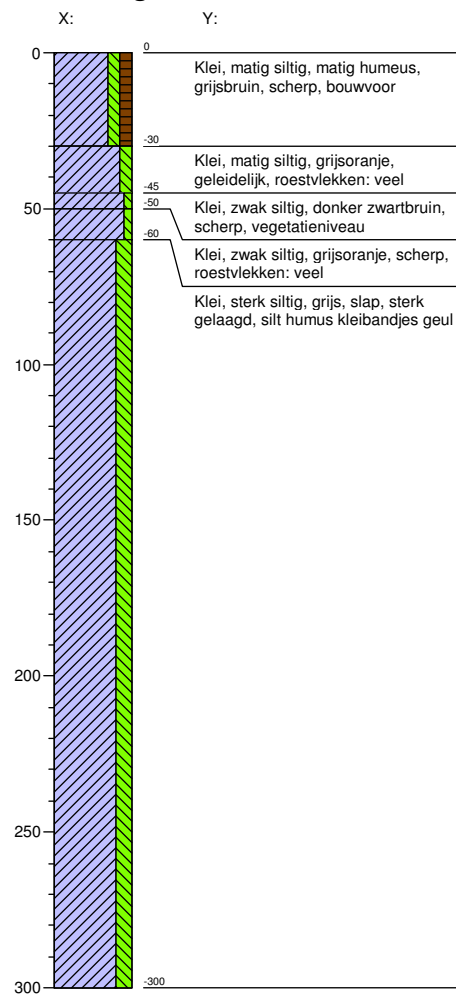
Boring: 1

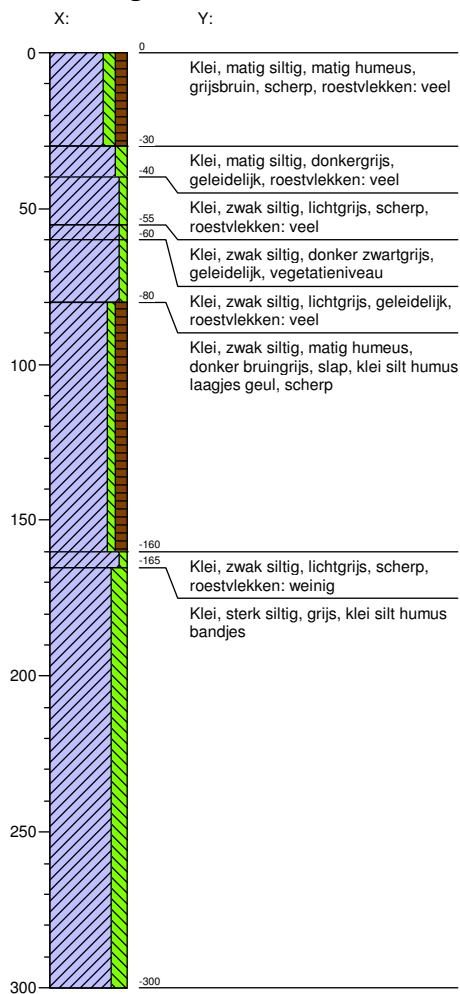
Boring: 2

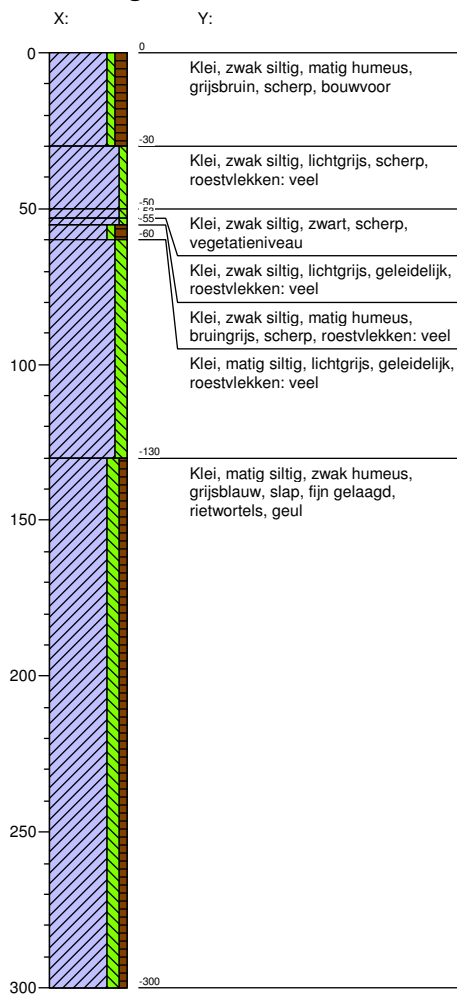
Boring: 3

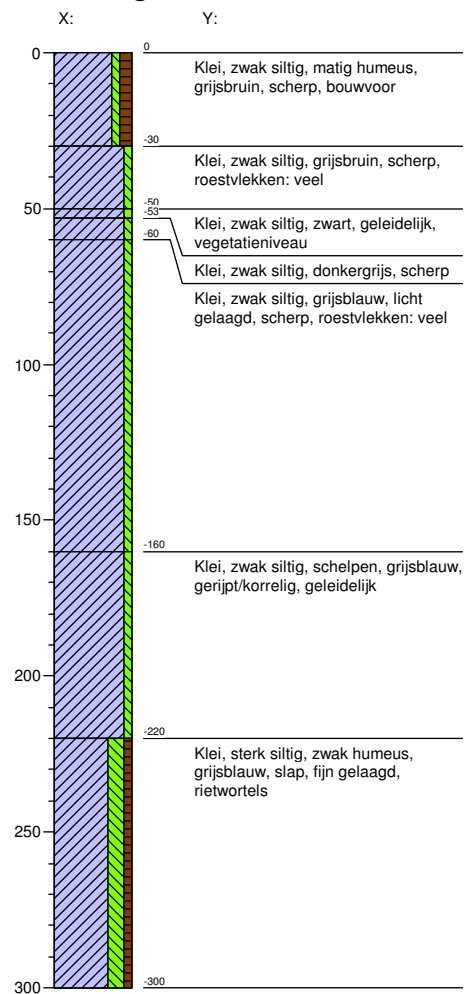
Boring: 4

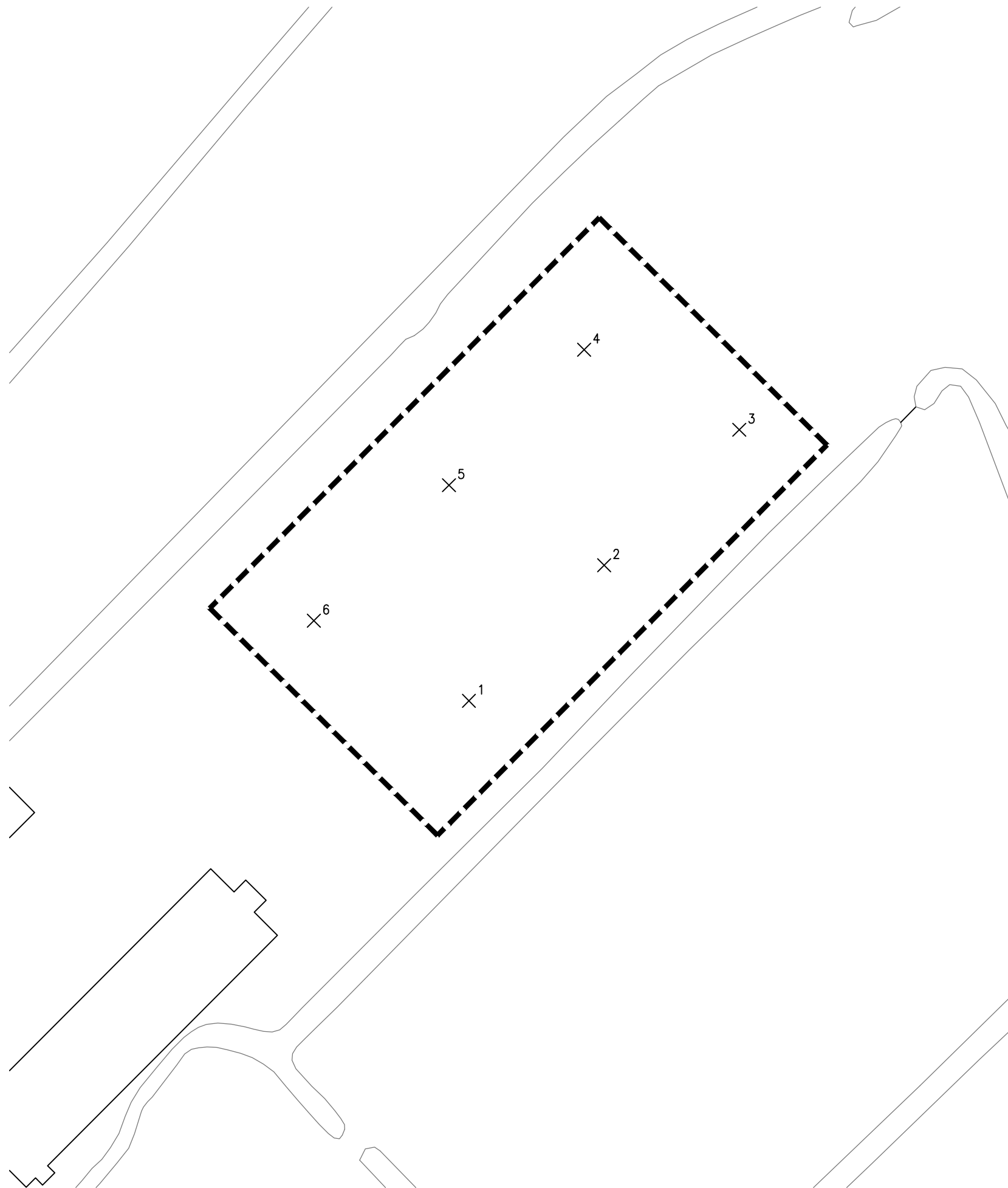
Boring: 5

Boring: 6

Bijlage 2 Boorpuntenkaart

LEGENDA

- bestaande bebouwing
 - 11 huisnummer
 - X⁶ boring
 - grens onderzoekslocatie
- 0 50 meter

0	Ahu	AWI	Eerste uitgave	25-03-2014
Wijz.	Get.	Gec.	Omschrijving	Datum
MUG ingenieursbureau				
Project:		Winschoterweg 11 te Groningen		
Opdrachtgever:		Rho Adviseurs voor leefruimte BV		
Onderdeel:		Boorpuntenkaart		
Projectnummer: 93114314		Schaal: 1:1000	Formaat: A3	Bijlagennummer: 2

Infra
Milieu
Geo-ICT
Archeologie
Geo-informatie

Zernikelaan 8
Postbus 136
9350 AC LEEK
Tel. (0594) 55 24 20
Fax. (0594) 55 24 99

E-mail
info@mug.nl
Internet
www.mug.nl

DEFINITIEF

Zernikelaan 8
9351 VA LEEK
Postbus 136
9350 AC LEEK
T (0594) 55 24 20
F (0594) 55 24 99
E info@mug.nl
I www.mug.nl